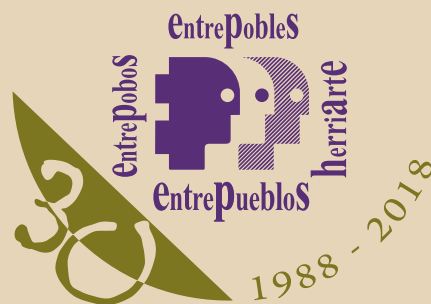

cooperación pobo a pobo

70

revista periódica · decembro 2018

A NOVA ONDA FEMINISTA

BERTA CÁCERES: HOUBO UNHA SENTENZA, PERO NON XUSTIZA
GUATEMALA: ANHELOS DEMOCRÁTICOS E RUÍDO DE SABRES

SUMARIO

3 A nova onda feminista que vén dende o Sur: irrupción, memoria e esperanza

5 Guatemala: anhelos democráticos e ruído de sabres

7 Caso Berta Cáceres: houbo unha sentenza, pero non xustiza

9 Honduras e a necropolítica

11 Nova campaña europea contra a ditadura das multinacionais

13 San Salvador, 26 anos de paz

14 25º aniversario das Delegacións Solidarias

17 Liberdade significa movemento

18 Cidades vivibles dende a diversidade que as habita

. Rompeuse o silencio fronte as agresións sexuais grazas a un modelo de acción colectiva exitoso, baseado en alianzas transversais e inclusivas entre mulleres de diferentes idades, procedencias, orixes e clases sociais

Temos o deber de posicionarnos e de saír en defensa dos nosos dereitos, temos o compromiso e a responsabilidade de exercer como persoas sociais e políticas activas

Nos últimos anos, traballamos na defensa dos dereitos das persoas migrantes, no dereito de calquera persoa a desprazarse libremente, en contra das devolucións en quente e a favor do peche dos CIES

EDITA
Entrepobos · Asociación declarada
de utilidade pública UP-78093-SD
DESEÑO E MAQUETACIÓN
Esteva&Estêvão

DEPÓSITO LEGAL
B-21094-89
Entrepobos non se identifica
necesariamente coas opinións
expresadas nos artigos do presente boletín

FOTO DA PORTADA
Mobilización diante do congreso en Buenos
Aires, para a legalización do aborto
Autoría: Pura data

AXÚDANOS A INCORPORAR A ENTREPOBOS NOVAS SOCIAIS E SOCIOS

ASÓCIACHE E COLABORA ACTIVAMENTE Boletín de subscrición na contraportada

Necesitamos o teu apoio para crecer e seguir garantindo a nosa acción solidaria
con **AUTONOMÍA e INDEPENDENCIA**

A nova onda feminista que vén dende o Sur: irrupción, memoria e esperanza

Judith Muñoz Saavedra

activista, investigadora e docente chilena

O 29 de setembro de 2018 o movemento Ele Não (“El Non”) invadía as rúas de diferentes cidades de Brasil para rexeitar as ideas misóxinas, homofóbicas e racistas do ex-militar e, daquela, candidato presidencial da ultradereita Jair Messias Bolsonaro

Ante a pasividade, desorientación e inmovilismo das elites políticas tradicionais, eran as *Mulheres Unidas Contra Bolsonaro* as que se puñan á fronte das manifestacións e lideraban a defensa dos dereitos humanos e as conquistas sociais. Consegúan, así, remover a sociedade brasileira e enviar unha mensaxe de advertencia ao mundo enteiro fronte ao perigoso avance e fortalecemento do neofascismo.

A imaxe das mulleres apoderándose das rúas tamén se fixera visible meses antes en Arxentina e Chile. Entre xuño e agosto as redes sociais inundáronse de panos verdes en apoio ás mulleres arxentinas que saíron á rúa para esixir o seu dereito ao aborto legal, seguro e gratuito. As manifestacións de solidariedade, que se sucederon en distintas cidades do mundo, e a emotiva mensaxe de apoio das milicianas das Unidades de Autodefensas Femininas Kurdas (YPJ) puñan de relevo, unha vez máis, a enorme capacidade dos feminismos do Sur para romper fronteiras e construír alianzas internacionalistas fronte ao patriarcado.

A histórica vixilia que congregou a máis dun millón de persoas nas portas do Congreso Arxentino, mentres se debatía a lei de interrupción voluntaria do embarazo, foi a expresión culminante da forza dun movemento que fora en aumento co paso do tempo. As feministas arxentinas lembran que, en 1986, preto de 1.000 mulleres acudiron ao primeiro Encontro Nacional de Mulleres; mentres que o último, realizado en Trelew- Patagonia, congregou a máis de 65.000. Sen dúbida, o movemento feminista está en auxe, pero tras del hai unha xenealoxía de mulleres e décadas de loitas. Porque en Arxentina, é impo-

sible entender o poderío actual do activismo sen regresar ás grandes mobilizacións do ano 2015 que, tras a consigna “Nin Unha Menos”, esixían a fin da violencia de xénero e os feminicidios; ou sen lembrar ese grupo de nais que, en 1977, en plena ditadura militar, ataron un pano branco na cabeza e acudiron á Praza de Maio para reclamar a aparición con vida dos seus fillos/as desaparecidos/as.

Un pouco antes das mobilizacións arxentinas, no mes de maio, era a imaxe dun grupo de mulleres chilenas danzando encapuchadas e cos peitos ao descuberto a que daba a volta ao mundo. Era a expresión máis chamativa dunha masiva manifestación na rúa contra a violencia sexual e de dúcias de accións que mantiñan paralizados centros educativos e facultades de diversas universidades do país. As protestas comezaran no mes de abril na universidade Austral despois dunha denuncia de acoso sexual, que se sumaba a dúcias de casos similares, noutras universidades, que permanecían en total impunidad. E agudizáronse, tras a violación e asasinato dunha nena de 2 anos e a violación múltiple dunha moza por parte dun grupo de seareiros dun popular equipo de fútbol, nun caso que se coñeceu como “a manada chilena”.

“Mátannos, violánnos e ninguén fai nada”, berraban as chilenas nas rúas, ao mesmo tempo que nas asembleas estudaban e debatían sobre feminismo. Deste xeito, e nun feito sen precedentes, o “maio feminista” chileno lograba romper o cerco moral e o silencio cómplice das elites conservadoras conseguindo que a educación non sexista e a violencia sexual se convertesen no principal tema de debate mediático, político

e académico durante semanas. Ademais, forzaban ás autoridades universitarias a deixar de encubrir a cultura da violación obrigándolas a comprometerse na creación de protocolos para sancionar e prever o abuso sexual. Unha vez máis o importantísimo movemento de estudantes de Chile, o único actor social que conseguira remover as bases do modelo neoliberal chileno dende o retorno da democracia, facía cambalear os alicerces do país, pero desta volta a transformación estaba liderada por mulleres con demandas claramente feministas e anticapitalistas, capaces de interpelar o conxunto da sociedade.

Porén, a efervescencia das loitas feministas non é o único que teñen en común estes 3 países. Ademais da súa herdanza colonial Arxentina, Brasil e Chile, o ABC de América latina, comparten estados dismantellados polas reformas neoliberais, enormes desigualdades na distribución dos ingresos e unha esgazadora historia de ditaduras militares. Ao que, ultimamente, se suma o auxe de influíntes fundamentalismos relixiosos e poderosas campañas de desinformación e manipulación da verdade ao servizo da extrema dereita.

O panorama é desolador porque, igual que en Europa, nos tres países existe unha crecente incapacidade das elites políticas e dos actores sociais tradicionais de canalizar a frustración de millóns de persoas fronte ás consecuencias do capitalismo extractivista, interpretar as súas demandas e construír alternativas que sexan quen de disputar a hexemonía dos sectores conservadores, cada vez máis autoritarios, intolerantes e perigosos. Neste complexo contexto moitas miradas se dirixen cara o movemento feminista reconecendo nel unha forza capaz de disputar o relato hexemónico, tensionar o neoliberalismo, enfrontar o neofascismo e cambiar o escenario político de América Latina.

Efectivamente, as experiencias de Arxentina, Brasil e Chile permiten vislumbrar a irrupción dunha nova e vizosa onda feminista, nacida no sur e capaz de pór en evidencia as estreitas relacións entre capitalismo, patriarcado e fascismo. Elementos constitutivos das

ditaduras cívico-militares que xa tiveron que enfrontar as feministas de finais do século pasado. Porque esta nova onda feminista é, tamén, continuidade dunha historia de resistencia, desobediencia e loitas compartidas. E é froito do rigoroso e arduo traballo levado a cabo por activistas e organizacións feministas, en tempos onde ser feminista era un estigma e non estaba en absoluto de moda. Quizais por iso, **as mozas que hoxe saen á rúa berran que son fillas e netas daquelas bruxas que non puideron queimar e reconecen, co xesto político e simbólico de levar un pano, a memoria histórica feminista.**

As últimas mobilizacións demostraron unha grande capacidade para aglutinar, mobilizar e politizar a mulleres e homes. Rompeuse o silencio fronte as agresións sexuais grazas a un modelo de acción colectiva exitoso, baseado en alianzas transversais e inclusivas entre mulleres de diferentes idades, procedencias, orixes e clases sociais. A forza conseguida é esperanzadora, pero un dos grandes riscos que enfronta o movemento é que este triunfe pola tendencia á alza do feminismo e o seu éxito en redes sociais, e que termine por simplificar a mensaxe e por despolitizar as demandas, transformándoas en obxectos de consumo ou consignas baleiras afastadas da raíz radical e crítica que as orixinou, ata convertelas nunha tecnocracia de xénero á usanza do feminismo liberal.

Ao seu favor, o feminismo latinoamericano ten como selo a súa conexión cos problemas e necesidades reais das mulleres e o seu afastamento das retóricas posmodernas e esencialistas que abundan no feminismo eurocéntrico. Tamén se nutre das experiencias de opresión, racismo e invisibilización que sofren, a diario, os miles de mulleres que tiveron que migrar a países do norte. Por iso, en liña co manifesto: *"Un feminismo para o 99%"* que asinaron activistas e intelectuais como Angela Davis, Zillah Eisenstein ou Nancy Fraser para a Folga do 8 de Marzo en Estados Unidos, as chilenas Luna Follegati e Daniela López formulan que un feminismo que pretenda constituírse en movemento social e alternativa ao feminismo liberal debe ser de fundamentalmente de clase, popular, antirracista, inclusivo e diverso.

Iso supón asumir enormes desafíos. Por unha parte, é necesario ampliar o marco de debate a todas as violencias machistas (física, psíquica, sexual, económica, estrutural, social, cultural e/ou simbólica) e incorporar outras problemáticas que define a economía feminista como a crise dos coidados, a explotación, a precariedade, a subordinación, a división sexual do traballo ou o saqueo da natureza. E, por outra parte, é preciso contextualizar temas como a violencia sexual e o aborto, no marco das dinámicas capitalistas e coloniais que crean as condicións para existan as opresións de xénero, raza, clase e orientación sexual. Nesta liña debater, por exemplo, sobre as relacións entre aborto, racismo e clase social no espazo público pode contribuír á ruptura dos paradigmas culturais e económicos nos que se sustenta a desigualdade. Todo iso sen perder a pluralidade do movemento, evitando a súa fragmentación e sen renunciar ás particularidades de cada contexto.

O escenario actual é perigoso, **as narrativas de odio anti-feministas que propaga a ultradereita polo mundo exixen a berros construír redes internacionalistas**, enfrontar as disputas que atomizan o feminismo, expandir a ética da sororidade e practicar o coidado. O que me fai lembrar a Alain Touraine, que hai un par de anos nun encontro organizado por chilenos/as en Barcelona, nos dicía referíndose ao feminismo: "só os movementos sociais radicalmente éticos e democráticos terán transcendencia". Entón, en tempos obscuros toca mirar, escoitar, acompañar, aprender dos feminismos do Sur e non perder a esperanza. 🧠

Guatemala: anhelos democráticos e ruído de sabres

Rosalinda Hernández Alarcón

periodista mexicana, residente en Guatemala,
integrante da Asociación Feminista La Cuerda

En Guatemala vívese unha encrucillada porque está en xogo avanzar nas demandas democráticas ou inhibir as liberdades políticas, mediante a debilitación do sistema de xustiza e os discursos repletos de diatribas do presidente da República, Jimmy Morales, quen pretende impór o pensamento pentecostal como posición de Estado e manter as prácticas que estimulan o saqueo do erario público

Dunha banda, están as forzas conservadoras que recorren por todos os medios a manter as fontes de financiamento ilícito e exacerbar as posturas reaccionarias que violentan dereitos democráticos conquistados; e, por outra, diversidade de grupos que demandan continuar a loita contra a corrupción e a impunidade, así como defender a laicidade e a función do ben común que corresponde ao Estado.

Esta confrontación de posicións toma forma nun contexto no que altos funcionarios públicos e privados cuestionan resolucións da Corte de Constitucionalidade (CC), cuxos dictames deben ser acatados xa que é a máxima institución do ordenamento xurídico guatemalteco; proliferan as descualificacións e a criminalización de voces opositoras; **engabétanse iniciativas de lei progresistas, reactivan controis militaristas e reprime o movemento indíxena e campeño**, principalmente.

PRESIDENCIA DA REPÚBLICA DE CORTE EVANXÉLICO

A pesar de que a Constitución Política de Guatemala establece a liberdade de crenzas e de que ten subscrito convenios internacionais que recoñecen os dereitos das mulleres e da poboación LGBTI, o mandatario Morales e dirixentes do seu partido reivindicán as súas convicións relixiosas mentres actúan na súa función pública.

Custe o que custe pretenden descualificar as posicións emancipadoras nun país no que se rexistra a taxa máis alta de natalidade en América Latina, o empobrecemento das persoas medra igual que as migracións e van en aumento os

embarazos en nenas (11 e 14 anos) e as denuncias por violencias machistas.

Morales defende como parella única permitida, a que integran un home e unha muller; que a mal chamada “ideoloxía de xénero” atenta contra a harmonía familiar; que a educación sexual unicamente corresponde a pais e os que propugnan postulados distintos aos seus son “inimigos internos” (concepto utilizado durante a guerra para reprimir), xa que fomentan a polarización social.

Ademais do seu rumbo pentecostal, no que a palabra de deus destaca, altos funcionarios da presidencia da República exteriorizaron a súa oposición a obedecer a resolución da CC que ordear deixar entrar a Guatemala, a Iván Velázquez, que foi ratificado como titular da Comisión Internacional contra a Impunidade en Guatemala (CICIG) polo xefe de Nacións Unidas, Antonio Guterres, contrario a unha orde presidencial que o prohibiu porque, supostamente, atenta contra a soberanía nacional.

Ademais, manifestaron o seu rexeitamento cara a outro dictame da CC, que ordena a realización dunha consulta comunitaria previamente a que a Mina San Rafael reanude as súas funcións (explotación de prata, cobre, zinc e, en menor medida, ouro). Nesta oposición, ademais de funcionarios de goberno de alto nivel, figuran cámaras empresariais e ex maxistrados conservadores que coinciden en impór os proxectos “de desenvolvemento” a pesar de que son rexeitados pola poboación dos territorios onde se executan, porque destrúen bens naturais, benefician principalmente a inversionistas estranxeiros e é escasa a súa oferta laboral.

CONGRESO DA REPÚBLICA CON MAIORÍA REACCIONARIA

A lexislatura actual concertou un “pacto de corruptos”, integrado por deputados que intentan legislar en función das esixencias evanxélicas, cualifican de “enfermos” á poboación LGTBI e como un atentado á familia e o dereito á vida os postulados feministas.

Outra das súas características é favorecer os intereses empresariais que acumularon capital a través do modelo extractivista. Os integrantes do “pacto de corruptos” defenden as fontes de financiamento ilícito como son: a construción de infraestrutura, a compra de medicamentos, a contratación de servizos, entre outras. Aspiran a cooptar o Sistema de Xustiza.

Este grupo de parlamentarios tamén pretende a reelección ininterrompida e o cambio de bancada sen restrición algunha, así como restar poder de decisión ao Organismo Xudicial en casos de desaforamento de funcionarios públicos, inculpados en feitos de corrupción, tarefa que queren que sexa exclusiva do Congreso da República.

As demandas sociais, como a lei que buscaba unha reparación digna para nenas violentadas sexualmente e apoios económicos para mulleres rurais, son ignoradas. A agrupación Xustiza Xa denunciou que 129 (do total de 158) deputados intentan cambiar as regras de manexo de financiamento electoral para salvar a financiadores e secretarios xerais de partidos políticos.

ALTOS FUNCIONARIOS PÚBLICOS SENTENCIADOS

A función pública estivo impregnada por feitos de corrupción neste país centroamericano, nos que se simulou facer actividades comerciais a fin de apoderarse de recursos do Estado, práctica que -a partir de 2015- se demostrou mediante a actuación conxunta do Ministerio Público (MP), a cargo de Thelma Aldana, e de CICIG, dirixida polo comisionado Velázquez.

A pesar do litixio malicioso exercido por ex funcionarios gubernamentais e os seus avogados, **existen varias sentenzas que demostran plenamente cómo estes se apoderaron, baixo o amparo dos seus cargos, de importantes sumas de diñeiro**; por exemplo: a ex vicepresidenta da República, Roxana Baldetti; o ex ministro de Gobernación, Mauricio López Bonilla; e o ex titular do Instituto Guatemalteco de Seguridade Social (IGSS), estes dous últimos pertenceron á cúpula militar.

Nos procesos xudiciais que se seguen figuran como presuntos inculpados ademais: o ex presidente da República, Otto Pérez Molina; varios ex maxistrados e ex ministros, entre eles, Williams Mancilla, ex titular da carteira de Defensa Nacional, así como dous familiares do mandatario, Sammy Morales e José Manuel Morales, irmán e fillo.

Todos estes casos foron presentados por MP e CICIG, nos que tamén figuran grandes empresarios, cuxos resultados son os que motivaron a Jimmy Morales a impedirle a entrada a Guatemala ao comisionado Velázquez e opoñerse á extensión do mandato da devandita comisión de Nacións Unidas.

En sentido contrario, movementos cidadáns departamentais e na capital, onde destaca a participación estudiantil e de poboación urbana, demandan intensificar a persecución penal contra as persoas corruptas. Esixen a renuncia do presidente da República e dos deputados, respectar o ordeamento constitucional, reencauzar a acción lexislativa e defender o Estado laico.

UN GOLPE DE ESTADO ESTÁ EN MARCHA

Mulleres indíxenas e mestizas, que participan en diferentes espazos, constituíronse nunha asemblea permanente para rexeitar enerxicamente o Golpe de Estado que se está implantando, ante a desobediencia das resolucións da CC e a militarización, que se observa co fortalecemento do exército, a súa maior inxerencia en decisións nacionais e presenza constante nas rúas e comunidades onde hai movementos de resistencia.

Para a denominada asemblea de mulleres, a impunidade “afecta de maneira importante porque se nos nega o acceso a servizos públicos, impón peores condicións de traballo e alimentación, reproduce violencias en distintos ámbitos da nosa vida, ademais suprime oportunidades en comunidades rurais e barrios urbanos”.

Representantes dos diferentes movementos sociais denuncian constantemente os ataques contra defensoras e defensores de dereitos que loitan polos seus recursos naturais e territorios. O máis recente feito ocorrido en outubro, foi na comunidade de Ixquis (departamento de Huehuetenango), onde se puxo de manifesto a existencia dun plan para promover unha nova onda de criminalización contra pobos que rexeitan os proxectos mineiros, hidroeléctricas, agricultura extensiva.

En Guatemala estase a violar o libre acceso á información, así como a liberdade de expresión e de crenzas, mediante a difusión de discursos de odio, campañas de desprestixio e manipulación de informacións públicas.

O que importa resaltar é que neste país, ao igual que noutros do continente (Brasil, Colombia, Costa Rica), a difusión de consignas relixiosas fundamentalistas ten o obxectivo de controlar as persoas para manter os seus proxectos de acumulación, mentres que a militarización busca reprimir o descontento social e fomentar o medo na cidadanía. Todo isto, contrario ás esixencias democráticas. 🗣️

Caso

Berta Cáceres: houbo unha sentenza, pero non xustiza

Gustavo Castro Soto

Otros Mundos AC · Chiapas, México

Na noite do 2 de marzo de 2016, catro sicarios entraron na casa de Berta Cáceres para asasinarnos. Ela faleceu uns minutos despois. A súa loita contra a represa Agua Zarca da empresa DESA, significaba unha afronta contra un dos poderes económicos e políticos máis fortes en Honduras

Os donos de DESA, a familia Atala, contan con bancos e outras grandes empresas, así como estreitos vínculos coa clase política que se impuxo no golpe de Estado de 2009. Habería entón que eliminar o COPINH empezando pola líder indíxena. Pero cometeron un erro. Houbo un sobrevivente, unha testemuña.

Non se produciu unha mobilización social, mediática e política en todo o mundo como a que se xerou co asasinato de Berta.

Inmediatamente o Poder Xudicial, Ministerio Público, xuíces, maxistrados e todo o seu arsenal intentaron blindar a empresa DESA así como aos seus donos, para separalos do asasinato que conmoveu o mundo enteiro. Pero, ao parecer, tamén a si mesmos, xa que moitos políticos están involucrados dunha ou doutra maneira. Por isto, dende un principio manipularon probas e evidencias, falsearon testemuños, impedíronme saír do país de maneira ilegal, o que considero un secuestro de Estado, prohibiron ilegalmente á miña avogada exercer a profesión para deixarme na indefensión, intentaron criminalizar a propia organización de Berta. Houbo máis hostilidade e represión contra a súa organización, entre tantas anomalías e ilegalidades.

Entón decretaron o "secreto" do expediente para non facer patentes tantas irregularidades procesais e o goberno negouse á creación dunha Comisión Independente que investigara a verda-

de do crime. E, ante a forte presión para liberar o expediente e que as vítimas tivéssemos acceso aos documentos, seis meses despois a maxistrada do caso decide levar o expediente para a súa casa e róubanllo no camiño.

Dous meses despois do asasinato, o goberno non tivo opción e viuse na obriga de avanzar a investigación sobre os autores materiais e retén en prisión preventiva aos primeiros sospeitosos de ter participado no crime. Durante 2016 e comezos de 2017 leváronse a cabo o resto das detencións e o calvario de anomalías e bloqueos por parte do goberno para avanzar nas investigacións. Durante as audiencias que se suspenderon continuamente, o Ministerio Público e a Fiscalía negáronse sistematicamente a presentar información e as peritaxes necesarias permitindo que a data final dos dous anos e medio para dar fin á prisión preventiva se achegara: o 5 de novembro de 2018.

Pese a todas as demandas e recursos interpostos, o Tribunal convocou a xuízo en xuño de 2018, que foi suspendido, despois en setembro e finalmente en outubro, de xeito ilegal, sen ter rematado o debido proceso, sen ter solucionado os amparos interpostos e a recusación do Tribunal. Así reza o comunicado asinado por moitas organizacións internacionais: *"Ten sido evidente como a conducción da fiscalía integrada polos fiscais Ingrid Figueroa, Melissa Aguilar, Javier*

Núñez, David Salgado, Roger Matus, Roberto Blen, baixo a dirección do Fiscal Xeral, Oscar Chinchilla, significou, de mala fe e mesmo dolo, a obstaculización do proceso xudicial, ao evitar a realización de peritaxes, entorpecer o debido proceso, ocultar información, operar con negligencia nas investigacións, imposibilitar a análise de probas e peritaxes, así como evitar a toda costa a análise de probas das violacións de morada que implican á empresa DESA e á familia Atala".

Os xuíces do Tribunal de Sentenza responsables da resolución, Esther Carolina Flores, José Anaím Orellana e Delia Lizeth Villatoro, negaron que o COPINH sexa recoñecido como vítima; tampouco se admitiu a solicitude de testemuñas claves que dean fe da actuación de empregados de DESA fronte ao crime; negan a transmisión en vivo das audiencias e do xuízo e péchanse con cadeas rodeando o Tribunal de policía para impedir mesmo o acceso ás familias e membros do COPINH ao "Xuízo Oral e Público".

Así, o Xuízo non só se convoca de maneira ilegal en tres ocasións, senón que ademais é ilexítimo. Non ten credibilidade procesal, xurídica, legal, nin das vítimas nin da opinión pública nacional e internacional. Incorreuse en responsabilidades penais. Actuou o Tribunal violando o

debido proceso e as súas propias leis. O Xulgado, o Tribunal de Sentenza, a Corte de Apelación, a Sala do Constitucional e o pleno da Corte Suprema de Xustiza, todas as instancias do Poder Xudicial pecharon filas coa ilegalidade e a impunidad. Xa ninguén os cre.

A pesar de estar recusado polo COPINH e a familia de Berta, o Tribunal foi convocado descoñecendo a representación legal das vítimas. Así, sen documentos suficientes, sen peritaxes axeitadas, sen todas as testemuñas, sen avogados das vítimas, pechados baixo cadeado, rodeados de policía, sen deixar entrar a familiares de Berta e membros do COPINH para escoitar o proceso, levaron a cabo o xuízo máis vergoñento para a historia de Honduras. Este é o marco da sentenza dos imputados.

O 2 de marzo de 2016, ás 11:40 da noite asasinaron a Berta. Pero non morreu, porque se multiplicou e regresou en miles e miles que claman xustiza. O COPINH seguirá a súa loita valente en defensa da vida e a favor do fermoso pobo hondureño. E, a pesar de todo, foi derrotado o sistema xudicial de Honduras porque non caeron nas súas trampas para xustificar e avalar a impunidad. Como ben dixo Berta: "Vós tenés la bala... eu a palabra. A bala morre ao estourar.... a palabra vive ao replicar". 🗣️

Honduras e a necropolítica

Alex Guillamón

coordinador de Entrepobos

“[...] Nas colonias o dereito soberano de matar non está sometido a regras legais e institucionais [...]”. “A concentración de actividades relacionadas coa extracción de recursos valiosos nestes enclaves convérteos en espazos privilexiados de guerra e morte.” Achille Mbembe, Necropolítica y Sobre el poder privado indirecto

Os pasados outubro e novembro milleiros de hondureños e hondureñas saíron nas noticias de todo o mundo. Organizáronse en caravanas colectivas de migrantes e botaron a andar, en moitos casos en familia, e coas mínimas pertencenzas que podían carrexar. O obxectivo era atravesar Guatemala e México para chegar aos EE.UU. Fuxen da pobreza e a violencia. É, á vez, un xesto de pura sobrevivencia e de denuncia implícita, un berro desgarrado, se hai alguén que queira oílo, sobre a insostenible situación que vive a xente das clases populares en Honduras, e por ter perdido calquera indicio de esperanza de atoparlle remedio.

Hai unha gran e lóxica intuición en non querer seguir camiñando individualmente, como carne de canón de toda clase de mafias e fronteiras policiais, o itinerario da migración, senón facelo coa protección que dá o colectivo. As imaxes lembrábons inevitablemente o éxodo provocado pola guerra de Siria.

Pero, se en Honduras non hai guerra... de que fuxe desesperadamente toda esta xente? Se se puidese resumir nunha soa palabra: fuxen do desenvolvemento.

Durante décadas mantívose un malentendido con isto do desenvolvemento. Parecía que se trataba de que os países “subdesenvolvidos” accedían ás mesmas cotas e modelos, económicos, sociais e políticos dos países “avanzados”. Pero

a historia demostrounos teimudamente que o desenvolvemento capitalista “realmente existente” non funciona así, senón que evoluciona de xeito desigual e en traxectorias diversas, segundo a función que cada país ten adxudicada dentro da división internacional do traballo.

A función primordial de América Latina na orde global do século XXI -con gobernos neoliberais ou progresistas- é a de subministrar materias primas para a súa transformación noutros países como valores de consumo. Si..., é un deseño nada orixinal, xa son máis de 500 anos de veas abertas.

É dentro deste deseño que podemos dicir que hoxe Honduras é, por desgraza, un dos países máis desenvolvidos. Especialmente despois do golpe de estado de 2009 o país experimentou un gran empuxón do desenvolvemento:

- Coa nova lei de mineiría de 2013 foron aprobados 384 proxectos mineiros, outorgados 850 títulos e delimitadas 950 zonas de reserva mineira. Todas estas solicitudes en proceso, afectan a preto de 350.000 hectáreas. Todo iso pese a que, entre 2000 e 2015, a mineiría contribuíu en menos do 1% ao PIB, e era o sector que creaba menos emprego no país.
- Os cultivos extensivos de palma africana ocupan máis de 300.000 hectáreas, e están en fase de expansión, principalmente para a produción de agro-combustíbles. Estas plan-

tacións consumen a mesma cantidade de auga que 18 millóns de persoas -nun país de 8 millóns de habitantes-.

- Nestes últimos anos aprobáronse 48 proxectos de grandes represas e outras 123 de menor tamaño.
- E todo iso sen contar os territorios acaparados para as infraestruturas turísticas.

O inconveniente para as empresas extractivas é que en todos estes territorios vive xente, á que hai que desposuír -eludindo a obriga de consulta- das súas terras, ríos, fontes de auga, zonas de pesca...

É posible gobernar a gusto de Alexis de Tocqueville en países con este extremo desenvolvemento? As elites locais, e as bolsas de Wall Street, Shangai, Toronto ou Frankfurt non o ven viable. Non hai espazo para pactos sociais. Probas disto tivémolas co golpe de estado de 2009, e máis recentemente en novembro de 2017, co

o 64,5% e a desigualdade é a máis alta de América Latina. Por todo iso entre 80.000 e 100.000 persoas emigran cada ano só aos Estados Unidos.

Só tomando conciencia deste contexto se pode valorar en toda a súa dimensión a tarefa de resistencia das comunidades e as organizacións populares en Honduras... ou na veciña Guatemala. Dende as mulleres *poboadoras* que se erguen cada día intentando non pensar na heroicidade que supón seguir vivindo, ata as organizacións e persoas concretas (indíxenas, garífunas, campesiñas, estudantes, feministas, colectivos LGTBI) que se atreven a levantar, contra todo prognóstico, a súa voz, o seu nome e o seu corpo para defender os dereitos da súa xente e da natureza.

Nestes días en que o xuízo polo asasinato de Berta Cáceres erra no labirinto da imaxinaria xustiza hondureña -xenerosamente sub-

clamoroso "pucherazo" nas eleccións presidenciais, tras a suspensión do recuento durante máis de tres días cando gañaba o candidato da oposición, co nariz tapado da "comunidade internacional", Comisión Europea en primeiro lugar.

Un país así require un goberno de xestores sen escrúpulos do necropoder e os necronegocios. Outro tipo de gobernabilidade requiriría un deseño e unha traxectoria diferentes para Honduras.

E, efectivamente, o ano pasado Global Witness publicaba o informe "Honduras, o país máis perigoso do mundo para o activismo ambiental", onde se di que "as industrias extractivas co apoio de elites políticas e empresariais e funcionarios corruptos están detrás do acoso ata o asasinato de activistas".

Honduras ten un dos maiores índices de violencia no mundo. En 2017 rexistráronse 389 feminicidios. A taxa de pobreza atinxe

vencionada pola cooperación española, por certo- organizacións de solidariedade e dereitos humanos presionan á comunidade internacional para denunciar todas as irregularidades na instrución do caso. Neste episodio xogámonos moito máis que conseguir xustiza para Berta. Detrás hai dúcias de activistas e membros de comunidades que non son tan visibles nos medios de comunicación, heroínas cotiás da primeira liña de resistencia ante a necropolítica do desenvolvemento.

Non é unha cuestión de altruísmo, trátase de saber ata que punto o noso futuro está cada vez máis ligado ás súas resistencias. Do mesmo xeito que o seu está cada vez máis ligado á nosa capacidade de facer fronte ao ascenso do fascismo, as políticas do medo e a seguridade, e ao poder corporativo nos nosos países. 🇵🇷

Nun principio, os tratados entre países ou zonas político-xeográficas servían para facilitar e promover o intercambio comercial a través da redución ou eliminación dos aranceis, pero agora a tendencia é abranguer aspectos que se consideran obstáculos á 'libre' circulación de bens e servizos

Estes obstáculos son aquelas normas e políticas que buscan protexer a produción e as empresas locais, algúns sectores estratéxicos, a igualdade e os dereitos laborais, ou a seguridade no consumo, entre outras. Moitos destes tratados, ademais, inclúen un capítulo de investimentos co fin de garantir a circulación do capital, impulsando a privatización dos servizos públicos e a mercantilización de sectores relacionados con dereitos básicos. Os tratados de nova xeración van un paso máis alá e implican sectores que antes estaban totalmente alleos á lóxica do lucro. Son un instrumento clave para extender a lóxica da acumulación a todos os aspectos da vida.

No ano 2014 nacíu a Campaña Non ao TTIP no Estado español. Unha campaña que trataba de informar, formar e concienciar sobre as consecuencias dos novos modelos de Tratados de Comercio e Inversión (TCI), e en especial das negociacións deste tratado trasatlántico. Despois, atopámonos no medio dunha onda de novas negociacións de tratados como o CETA (o tratado con Canadá) e o TISA (o tratado que pechaba o círculo e puña en venda os servizos); e moi especialmente contra os tribunais privados nos que as grandes corporacións demandan aos estados por decisións que consideran perxudiciais para os seus investimentos (ISDS).

Durante estes catro anos, o obxectivo fora – sobre todo – paralizar estes tres tratados. Logramos algunhas vitorias, a máis importante delas foi a de artellar unha rede estatal, europea e internacional que puxo sobre a mesa o alcance da ferocidade do capitalismo. Unha rede que conseguiu reunir 3.263.920 sinaturas en 23 estados da UE e a aprobación de resolucións contra estes tratados en máis de 2.000 municipios e rexións.

Agora mesmo o TTIP está paralizado –porque a administración Trump prefire esperar o momento de obter máis vantaxes comerciais fronte á UE– e o CETA (en vigor mesmo de maneira provisional) aínda segue pendente dunha dúbida ratificación nalgúns parlamentos estatais.

NOVA ETAPA DE ACCIÓN CONTRA OS TRATADOS DE COMERCIO E INVESTIMENTO

A nova campaña, renomeada como Campaña contra os TCI, trata de englobar todos os tratados que a Comisión Europea se lanzou a negociar tras a paralización do TTIP, con Xapón, Singapur, Mercosur, a renovación do de México, entre outros. Pero non só iso, senón que tamén está pensada para dar un novo pulo e empezar a construír alternativas transformadoras ao capi-

talismo patriarcal, que antepón os intereses das grandes empresas aos das persoas e aos do planeta, apuntalando o conflito estrutural e irresoluble entre o capital e a vida.¹ Estas novas alternativas beben da aprendizaxe colectiva e as resistencias locais e internacionais que foron xurdindo en todo o mundo.

OUTRO COMERCIO É NECESARIO

Un comercio que reduza os impactos da globalización; ao servizo das maiorías sociais e non das empresas multinacionais; baseado na cooperación dos pobos; que estea dentro dos límites do planeta; que fomente unha economía dirixida a xerar recursos para a vida; que protexa os dereitos laborais, a educación, a saúde, e a auga, o coñecemento e a cultura; que incentive a economía local e a economía social e solidaria; que protexa o futuro da agricultura campesiña no norte e o sur global; e que defenda unha fiscalidade xusta e elimine os mal chamados paraísos fiscais.

En colectivo foi tamén como xurdiu esta nova etapa, a través da coordinación estatal de todos os núcleos locais. Unha nova etapa que, xa a día 20 de agosto, conseguira a sinatura de 96 organizacións dende que comezou en xuño deste mesmo ano.

Que esiximos:

- Democratizar a política comercial da UE.
- Información accesible e avaliación dos impactos sociais, ambientais e laborais deste tipo de tratados.
- Soberanía popular e das institucións públicas para legislar e regular a defensa e mellora do interese público e o ben común.
- Servizos públicos de calidade e accesibles para todas as persoas.
- Políticas que fagan que o groso do comercio sexa local e de proximidade, que promovan unha economía social e solidaria que antepoña os valores ambientais e sociais e do traballo digno.
- Deter a expansión e terminar cos mecanismos de resolución de conflitos investidor-Estado, sexan os ISDS, o ICS, ou o Tribunal Multilateral de Inversións.
- Medidas que obriguén ás empresas transnacionais a cumprir os dereitos humanos.

A Campaña baséase en núcleos locais, redes estatais, europeas e internacionais, dedicadas a investigar, informar e mobilizar a cidadanía. Actualmente hai cinco comisións temáticas estatais (Traballo, Agricultura e alimentación, Medioambiente, Servizos públicos e Poder corporativo), ademais de comisións encargadas do funcionamento da Campaña.

A Campaña xa lanzou varios comunicados e materiais, dispoñibles na web e nas redes sociais: como un vídeo promocional, unha nova imaxe, o manifesto "As persoas e o planeta primeiro: Non aos TCI" ou o libro "Guía práctica para entender os tratados de comercio e investimento. Como as multinacionais planean apropiarse do teu futuro".

Como sinala Yayo Herrero na *Introducción do libro*: as vidas privilexiadas sostéñense devorando outras vidas. E así é, vivimos na era da necropolítica, onde a vida dunhas poucas persoas está por riba da de case toda a poboación do planeta (especialmente da de aquelas persoas máis empobrecidas, os *ninguéns* dos que nos falaba Galeano, esas que custan menos que a bala que as mata) e do mesmo planeta.

Ao eliminar as "barreiras ao comercio internacional" -é dicir, os dereitos das persoas e o planeta-, descontroláanse as finanzas, privatízanse servizos básicos e recórtase o gasto público; todo isto afecta de maneira máis salvaxe ás clases máis empobrecidas e, moi especialmente, ás mulleres, que son as que se ocupan dos traballos de coidados. Ademais, tal e como sinalan Juan Hernández Zubizarreta e Pedro Ramiro, están aproveitando para construír toda unha arquitectura da impunidade das grandes empresas, posto que as normas dos TCI forxan un dereito internacional que está por riba de calquera outro dereito e, ademais, vén apuntalado polas cláusulas de resolución de disputas como o ISDS ou o ICS, que outorgan máis privilexios ás empresas multinacionais.²

CAMPAÑA EUROPEA DURANTE 2019

Por todo isto en setembro pasado reuníronse en Bruxelas as plataformas de 18 estados da UE para convocar unha campaña europea e internacional a desenvolver durante 2019, cunha recollida de sinaturas masiva e diferentes accións de mobilización cidadá con dous obxectivos:

- A eliminación destes Tribunais de arbitraje de diferenzas entre investidores e estados, en todas as súas formas e denominacións (ISDS, ICS, MIC, etc.). É dicir, os tribunais que, amparados nos tratados de comercio e investimento, permiten ás grandes multinacionais demandar aos estados para a aprobación e execución de políticas públicas que entendan que poden afectar os seus beneficios.
- Que a Unión Europea e os seus Estados membros deixen de entorpecer e favorezan o proceso que se está levando ás NN.UU. para a aprobación dun Tratado Internacional Vinculante sobre empresas multinacionais e DDHH. E que a propia UE e os seus estados membros aproben leis vinculantes para as súas empresas no mesmo sentido.

Temos o deber de posicionarnos e de saír en defensa dos nosos dereitos, temos o compromiso e a responsabilidade de exercer como persoas sociais e políticas activas; e podemos facelo dende moitos lugares diferentes: dende o ecoloxismo, dende o municipalismo, dende o feminismo, dende a solidariedade internacionalista, ou dende aquel espazo no que nos sintamos máis cómodas; sempre que non esquezamos que todos son necesarios e deben dialogar para poder confrontar unha realidade que é complexa e diversa.

Por todo isto, dende a Campaña Non aos TCI, facemos un chamamento á cidadanía [...] temos que esixir un cambio de orientación nas políticas comerciais, fiscais e redistributivas que poñan no centro a preservación do medioambiente e os dereitos humanos e das comunidades como condición fundamental para garantir a paz e unha maior xustiza global. 🌱

Notas

1. "Subversión feminista de la economía", Amaia Pérez Orozco, *Traficantes de sueños*, Madrid 2014
2. Los tratados de la ofensiva neoliberal contra la vida, Rosa Ortiz e Cristina Pina, *Entrepueblos - Ecologistas en Acción - Ingeniería Sin Fronteras, El Salto* núm. 14, 2018

San Salvador, 26 anos de paz

Mundo Cal

*“A educación é a arma máis poderosa
que podemos usar para cambiar o mundo”
Nelson Mandela*

A fotografía en B&N corresponde a 1992, aínda que algúns guerrilleiros estaban na montaña, foi o ano dos acordos de paz. Eu estaba na Praza da Catedral aínda en obras polo terremoto de 1986. Houbo un gran espectáculo. Miles de persoas congregáronse no lugar, centos de guerrilleiros do FMLN, sen armas, esperaban a recibir os lisia-dos de Cuba, combatentes que foran evacuados clandestina-mente durante o período de guerra para ser atendidos na illa. Estas imaxes mantéñense nidas na miña retina 26 anos despois, ao regresar a ese mesmo lugar. A catedral está restaurada, a praza e os arredores agora son peonís, a sensación de mellora é evi-dente. É parte do cambio no tempo. Pero un par de rúas máis alá todo está invadido polo mercado informal. Centos de pequenos postos que ocupan as beirarrúas onde se venden todo tipo de produtos: téxtiles, froitas, alimentos, produtos chineses dos máis innecesarios, etc.

– Ves ese autobús? di Marcelo, o taxista. Como todos os de cor azul, paga á banda que domina a zona. Se alguén se resiste, matan a un condutor, ou dous, e listo. Todos eses postos que venden na rúa, mesmo os máis pequenos, pagan a “maras”, as bandas que controlan unha boa parte de San Salvador, e así é todo...

A guerra rematou, pero isto que é? O FMLN, convertido nun partido político, participa no goberno, pero as cousas non saen como se esperaba. Sería necesario facer políticas so-ciais para os máis desfavorecidos, pero os que controlan a econo-mía son outros, e estes imporán os seus criterios sen cambiar as regras do xogo.

As economías medran no PIB, din os grandes analistas, pero as persoas teñen as mesmas ou máis dificultades para sobrevivir, con servizos públicos básicos cada vez máis deficientes, e non se consideran as alternativas.

Nos últimos anos, as remesas de emigrantes (case o 10% da poboación nos Estados Unidos) son un dos principais impulsores da economía nacional. No campo, o café ten un prezo baixo, os salarios non dan para sobrevivir, os grandes terratenentes e as multinacionais teñen outras prioridades. Se o estado non ofre-ce alternativas reais para a meirande parte dos desfavorecidos, cal será o futuro? A emigración. As bandas, perdéndose nunha

violencia cada vez máis difícil de controlar, condenando aos máis desprotexidos á marxinalidade máis desesperada.

Fágome estas e outras preguntas; non teño respostas.

Un día, ás 6 da mañá, os colegas de CONFRAS (unha organiza-ción que coordina varios grupos de capacitación agrícola) trasláda-nnos a uns 50 km. nos arredores de San Salvador, nunha granxa de capacitación da propia organización, onde están a traballar nestes temas co apoio de Entrepobos. Alí, arredor de 30 mozos, nenas e nenos de cinco distritos de todo o país, reuníronse para un curso de “promotores agroecolóxicos” impartido por dous técnicos cos-tarriqueños especializados en fertilizantes ecolóxicos baseados en microorganismos na montaña.

O día comezou cunha breve intervención teórica perfectamente documentada sobre os fundamentos do curso, de xeito que, de inmediato, foi posible levar a cabo un traballo práctico, con canti-dades considerables de material que se podería utilizar na horta do centro.

Pero o que máis me impresionou foi a implicación, o interese, a participación activa e o coñecemento que amosaron os participan-tes. Mozos de ambos os dous sexos levarán a súa aprendizaxe ás súas comunidades. Pero ademais, a idea é moito máis ambiciosa: constituir grupos dunhas 20 persoas que traballan, cooperativa-mente, nunha parcela posta á súa disposición.

Os “vellos loitadores” de CONFRAS, Andrés Grégory e Francis-co Ramos, promoveron estes proxectos, pero tamén están Blan-ca, Mónica, Manuel, todos moi novos, que dixeron que tiveron a sorte de estudar hai algúns anos ecoagronomía en Venezuela con excelentes instrutores, formados por cubanos, tamén a Salvador “Chamba”, e tantos outros...

Grazas a todos eles. Grazas a Luís Orellana, coordinador de proxectos de Entrepobos en O Salvador, que sabe ben destes traballos xordos, que non locen, pero que fan que todo isto sexa posible. Tamén a Salvador “Chamba”, e tantos outros e outras... Eles son os que loitan a arma da educación. 🧠🧠

* En memoria da nosa amada Marga Maderal, mestra, que nos ensinou moito den-de o seu corazón solidario; e a todas as persoas de Entrepobos-Entrepueblos-Entre-pobles-Herriarte, que estiveron nese camiño durante 30 anos.

25º aniversario das Delegacións Solidarias

Fermín I. Rodrigo Lázaro e Llum Mascaray Olivera

Entrepobos, nos seus 30 anos de vida, ten feito traballo xunto con moitos colectivos irmáns. Neste artigo referirémonos ao camiño percorrido co sindicato USTEC • STEs (IAC) dende o evento coñecido en Guatemala como “Primeira visita por terra ás Comunidades de Poboación en Resistencia (CPR) da Serra e do Ixcán”

Vintecinco son os anos que transcorreron dende aquel 20 de febreiro de 1993 en que, grazas á asociación de solidariedade internacional Entrepobos, a Unión Sindical de Traballadores e Traballadoras do Ensino de Cataluña se fixeron irmáns en Guatemala coa Asociación de Mestres e Mestras do Ixcán (AMI).

En efecto, 410 persoas de todo o mundo participamos na «Primeira visita por terra ás Comunidades de Poboación en Resistencia (CPR) da Serra e do Ixcán». Entrepobos organizou a delegación catalá. Á súa chamada a formar parte desta comisión de verificación da poboación civil que vivía a represión do exército de Guatemala, responderon diferentes entidades, unha delas foi USTEC-CATAC. Actualmente, USTEC • STEs (IAC).

Os compromisos do irmanamento eran:

1. Presionar a todas as instancias polo recoñecemento como poboación civil para as persoas das CPR, e pola desmilitarización dos seus terreos: de vivenda e de traballos». Presionar pola súa liberdade de locomoción, de comercio e outros intercambios, de relación con familiares e de vida en Paz e Xustiza, en definitiva.

2. Denunciar e difundir a situación en que se atopan as CPR, sobre todo en canto aos aspectos máis indignantes, como as persoas que morren por falla de asistencia médica, ou as condicións

en que deben fuxir do exército ou pórse a salvo dos seus bombardeos.

3. Proporcionar ensinantes que permanezan nas CPR o máximo de tempo que poidan, para protección, acompañamento e aumento da formación das e dos docentes da AMI.

4. Facer campañas de apoio para conseguir tamén material escolar, que as escolas das CPR tanto necesitan.

Dende entón traballamos e un pequeno equipo destes dous colectivos -Entrepobos e USTEC- colabora na preparación de xente que vivirá no outro continente **a realidade comunitaria e a historia pasada e presente de resistencia como pobos**. Cabe destacar dúas cuestións:

- o agradecemento a todo o aprendido anteriormente en países como O Salvador, e o agradecemento aos métodos formativos herdados de organizacións tales como as Brigadas Internacionais de Paz, e
- o feito de que, nalgúns edicións, compartimos esta formación con outros colectivos de solidariedade internacional (con Colombia, Ecuador, Nicaragua, Paraguai, Perú...).

Aniversario! A celebración fíxose nun barrio e nunha escola pública que funcionan un pouco como as CPR: non hai indiferenza ante as inxustizas e... si hai dignidade e resistencia.

Puidémonos volver atopar, abrazar persoas que participamos nun momento ou outro deste último cuarto de século. Lembramos o sentido maia do día, previamente a invocar as persoas que xa non están entre todos nós...

Cada grupo de cada ano consensuou a imaxe máis representativa da súa Delegación.

Tras a intervención de M^a. Gabriela Serra Frediani, principal organizadora da Delegación catalá que participaría na *Primeira visita por terra*, puidemos visionar na pantalla as mensaxes enviadas dende Primavera do Ixcán e as que nos chegaron das CPR da Serra ...

Contamos con literatura en vivo sobre a resistencia civil guatemalteca. Tampouco faltaron o humor profesional e a música.

Ceamos "frijolitos", puidemos bailar marimba e actualizar compromisos.

Celebrar esta amizade que perviviú durante máis de 25 anos significa para nós manter acendida a chama para continuar coas tarefas e as relacións solidarias.

Dende o continente irmán chégannos as súas voces: «Ahorita fannos a guerra por outros medios. Envólvenos o cerco dos megaproectos. Incumpren os acordos de paz (o noso resarcimento

nunca chega...). Actualmente, estamos a loitar pola memoria, a xustiza, a verdade e a reparación. Durante o conflito armado interno, borraron as nosas aldeas, masacraron aos nosos seres queridos, somos sobrevivintes do xenocidio. E os plans dos gobernos actuais seguen a favor dos militares e das grandes transnacionais que saquean o noso territorio. As comunidades CPR do sur están afectadas polos monocultivos (a queima da cana de azucre ataca a saúde). Nas comunidades do norte vívense as ameazas das grandes empresas das hidroeléctricas. Seguimos en solidariedade cos que sofren a criminalización e a xudicialización. Estamos creando alianzas contra a negación do que pasou e a favor da defensa do territorio. Denunciamos os 19 asasinatos a defensoras e defensores. Estamos realizando unha consulta para recoller as demandas actuais, e no mes de marzo de 2019 esperamos unhas mil persoas en Santa Clara. Agardámoslos tamén a vostedes, que nos acompañaron e foron portavoces internacionais de que existíamos e de que os nosos dereitos humanos estaban a ser cruelmente violentados».

Porque continuamos recibindo a petición de ir:

Longa vida ás Delegacións Solidarias! 🇵🇷

DONA'MCINE CURTS ON LINE

IV CONCURSO INTERNACIONAL DE CORTOMETRAJES REALIZADOS POR MUJERES

INSCRIPCIÓN DE OBRAS:
DEL 3 DE DICIEMBRE - AL 8 DE ABRIL

DONA'M CINE
é un proxecto
audiovisual
impulsado por
Entrepobos e por
"Producciones
Doble Banda"

Esta cuarta edición conta coa colaboración de "Dones Visuais, La Bonne – Centro de Cultura de Mujeres Francesca Bonnemaison, Ca la Dona, FemArt, Estudio para la Defensa de los Derechos de la Mujer – DEMUS (Perú), Guarango – Cine y Video, SICOM – Solidaridad y Comunicación, Instituto de Derechos Humanos de Cataluña e Observatorio DESC". Nesta edición cóntase co apoio da Axencia Catalá de Cooperación ao Desenvolvemento.

DONA'M CINE é unha plataforma on-line, de construcións colectivas e miradas feministas diversas que quere fomentar unha rede de intercambio audiovisual feita por mulleres e, ao mesmo tempo, visibilizar producións que non teñen espazo nos medios de comunicación tradicionais.

DONA'M CINE pretende dar voz a mulleres, no relato das súas realidades, os seus saberes e as súas rebeldías, dende a "pedagogía da desobediencia" para transformar prácticas e valores heteropatriarcais.

DONA'M CINE ten un carácter internacional, entendendo que vivimos nun mundo globalizado e complexo. Na realidade das mulleres mestúranse o xénero, a clase social, a identidade, o sexo, a orixe, a etnia, a idade, a relixión, a territorialidade e os contextos políticos. A orixe das desigualdades é, pois, moi complexa, pero á vez permite unha grande diversidade de alternativas, rebeldías e xeitos de tecer relacións, afinidades, vínculos e alianzas.

Nesta **IV edición de DONA'M CINE**, as mulleres activistas e defensoras dos dereitos das mulleres, da súa colectividade e da natureza

seguen protagonizando unha das temáticas que propoñemos, en tanto que a criminalización da defensa de Dereitos é un fenómeno cque medra globalmente, como na edición anterior mantense o "**Premio Berta Cáceres**".

TEMAS DO CONCURSO

Miradas feministas: transversalidade, sororidade, transformación social e crítica ao heteropatriarcado

- Vivir en liberdade, vidas libres de violencia, mulleres construtoras de paz.
- Experiencias de activistas e defensoras dos DDHH.
- O meu corpo, o meu primeiro territorio de liberdade, identidades disidentes.
- Decolonialidade e antirracismo.
- Poñer a vida no centro: respostas dende os feminismos.
- Reapropiación dos espazos públicos e privados.
- Creatividade e comunicación como ferramentas de transformación.
- Outras temáticas con olladas feministas.

Obras realizadas por mulleres de todo o mundo, maiores de 16 anos. Cada participante poderá presentar un número ilimitado de obras sempre que cumpran os requisitos establecidos nas bases, con xéneros de ficción, documental, arte experimental e animación. A duración máxima das obras será **ata 20 minutos**, incluídos os títulos de crédito.

Máis información

www.donamcine.org/edicion2018/es/
[@Donamcine](https://www.instagram.com/Donamcine)
www.facebook.com/donamcine

Natalia Riera

equipo de educación de Entrepobos

Nos últimos anos, traballamos na defensa dos dereitos das persoas migrantes, no dereito de calquera persoa a desprazarse libremente, en contra das devolucións en quente e a favor do peche dos CIES

Depositamos a nosa mirada moi especialmente na fronteira sur de Melilla e Ceuta, que se converteu nun espazo de vulneración masiva de DDHH.

Contra a fin de 2015 e comezo de 2016 é cando entre SICOM (Solidariedade e Comunicación) e Entrepobos decidimos colaborar un documental para facer visible a realidade que enfrontan as mulleres refuxiadas e migrantes que lograron chegar ao noso país.

En todo o proceso de construción reflexiónase e reivíndicase o dereito a migrar, poñendo o foco na acollida dende o punto de vista das mulleres como suxeitas supervivente dunha dobre discriminación, como migrantes e como mulleres.

Nos 90 minutos do documental **Mi piel** imos coñecendo os seus testemuños, oito mulleres que viviron a experiencia do proceso migratorio en primeira persoa, acompañando o seu relato co de mulleres, expertas e activistas, que reforzan as ideas compartidas entre todas.

En paralelo iniciouse un proceso de creación de materiais e accións concretas de incidencia, conxuntamente con outros colectivos feministas e que traballan a temática e con a Plataforma Ongi Etorri Errefuxiatuak. Participamos no proceso de acción colectiva que se concretou co im-

pulso dun espazo feminista a Caravana Abrindo Fronteiras. Apreciamos a colaboración dos colectivos feministas Dones x Dones, Xarxa Feminista de Cataluña y Mujeres de Negro de Sevilla.

Para apoiar este traballo realizamos unha **exposición concebida como unha viaxe**: deseñada fixando a mirada a través da orixe, o traxecto e o destino, etapas que viven e sufren as persoas migrantes e refuxiadas, dende un enfoque feminista, facendo fincapé nas mulleres que inician esta viaxe de vida e moitas veces, desgrazadamente, de morte. Pártese da premisa de que liberdade significa movemento, dando a coñecer o significado de conceptos clave que comprenden realidades complexas e que forman parte da viaxe, como son os conceptos de migración, desprazamento forzado, entre outros, e como ferramenta aclaratoria ante conceptos legais dos que desgrazadamente se fala cada día, como protección internacional e dereito de asilo despregando o que comprende a condición de persoa refuxiada.

Todos estes materiais foron realizados co apoio económico do Concello de Barcelona.

Máis información sobre o documental e, para contactar para programar cine fóruns e dispór dos materiais, a través da Web <http://lamevapell.cat/>

Cidades vivibles dende a diversidade que as habita

Montse Carrillo Font

equipo de educación de Entrepobos

*Christine de Pizan
[en "A cidade das
damas] deixa de
confiar no xuízo
doutros para
apelar ao que ela
sentía e sabía
dende o seu ser de
muller. Así pois, a
experiencia propia
e a experiencia
partillada con
outras mulleres
convértese nunha
vía de coñecemento,
nun vehículo para
crear un novo
paradigma, unha
nova maneira de
ver, de facer, de
planificarla cidade.
[Isabel Segura]*

Normalmente cando pensamos nas cidades o primeiro que nos suxiren son os edificios, rúas, prazas, pontes..., pero realmente son só iso? Son elementos neutrais? Xa hai tempo que sabemos, que as cidades reflicten as relacións de poder e expresan no físico o que a estrutura social hexemónica necesitou para sosterse. Así, a cidade é froito dun modelo que coloca no centro a actividade económica -territorio supostamente masculino, e de ámbito público-, arredor da que xiran o resto de actividades, entre elas unha fundamental: o coidado da vida das persoas que habitamos a cidade -territorio en principio feminino, reservado ao ámbito privado.

E, como sempre, esta construción invisibiliza ou expulsa todo o que se sitúa nas marxes da norma ou no inferior da pirámide social e de valores, como as persoas non produtivas para o capital e exerce violencia sistemática contra as mulleres e as identidades disidentes.

Isto, unido ás novas lóxicas de expulsión da cidade, das que xa fala Saskia Sassen nas chamadas políticas extractivas globais e políticas extractivas urbanas (p.e. a especulación inmobiliaria), fainos sentir a necesidade, como xa se reflectía na Declaración Final do **Foro das Resistencias en Quito 2016** (no marco da Conferencia de Habitat III) de fomentar o debate sobre que cidades queremos, de preguntarnos que é realmente o Dereito á cidade? E a cidade para quen?

En **Cidades vivibles** temos debatido sobre o dereito á cidade, entendendo tamén que a cidade non é inamovible. O espazo transfórmase constantemente grazas ás prácticas das persoas diversas que as habitamos. Transformámolas vertendo as nosas vidas cotiás, apropiándonos delas, sentindo que facemos urbanismo e, sobre todo, deixando espazo para que os lugares onde vivimos sexan expresión das diversas subxectividades e formas de vida, sen exclusións, sen barreiras, sen expulsións ás marxes, dende a mestura de espazos e a convivencia compartida.

A experiencia propia e a experiencia compartida con outras mulleres convértese nunha vía de coñecemento, nun vehículo para crear un novo paradigma, unha nova maneira de ver, de facer, de planificar a cidade.

Debemos recoñecer os procesos colectivos de construción, conflito e apropiación da cidade, visibilizando experiencias transformadoras subversivas a esta heteroxeneidade predominante.

Dende **Cidades Vivibles** quixemos desenvolver un traballo que nos axudara a empoderarnos individual e colectivamente; fomentar redes e transferencia de experiencias e coñecementos entre movemento feminista e entidades de ámbito veciñal; facer visibles e referenciais as prácticas feministas, tamén en espazos mixtos; e contribuír a aflorar a diversidade de formas de vivir, moverse e sentir a cidade dende o sostemento da vida. Todo iso, pondo en relación Bar-

celona e outras cidades de Catalunya como Vilafranca del Penedès, Tarragona, La Bisbal, Lleida con outras do continente americano. E conseguir, así, proxectar algunhas luces, máis que ser exhaustivas, sobre os aspectos escollidos para o noso traballo, a partir das diferenzas que cruzan as nosas vidas.

Cidades Vivibles converteuse nun **proceso de construción colectiva**, de investigación e activismo no que verter as olladas feministas sobre as cidades; a través de talleres, entrevistas, actos, reunións e conversacións informais cruzaron temas, formas de abordalos e colectivos diferentes. Participaron colectivos e activistas feministas, entidades do movemento veciñal e tamén colectivos ou institucións vencelladas ao mundo da investigación en urbanismo, saúde, feminismos ou participación. Non os nomeamos aquí porque son moitos, pero podédelos atopar na web. Todas xuntas preguntámonos como vemos a cidade en función das nosas necesidades diversas, puxémolas en común coas necesidades doutras persoas e debatimos sobre que é o que estamos a construír para satisfacer estas necesidades. Queremos por a “vida no centro” e facer realidade “o ben vivir”.

Este proceso permitiunos elaborar dous materiais de reflexión a partir da imaxe que cada un ten da súa cidade, como un mosaico de desexos, ideas, experiencias ou propostas:

O **libro**, que nos permite adentrarnos nos debates construídos nestes talleres, dende a teoría e a práctica feminista e veciñal, centrando a nosa ollada nalgúns aspectos que constitúen esta *posibilidade de ser vivida*, que non son nin moito menos todos, como a cidade diversa, experiencias que facilitan a construción dunha cidade acolledora da diversidade dende a intersecciona-

lidade. Tamén temos reflexionado sobre experiencias de participación, de construción e coidado de espazos que dean resposta a necesidades como a saúde, prácticas contemporáneas de sororidade,... Todo isto reflexionando tamén, xunto con algunhas experiencias, sobre como as mulleres nos organizamos e transformamos tamén fisicamente a cidade e visibilizando as nosas vivencias na cidade.

O **documental** tece voz e experiencias de varias destas mulleres e colectivos para amosar un espello fragmentario do que pode ser unha cidade vivible para todas e todos. Dende a ollada feminista, unha cidade vivible máis alá do urbanismo, onde a saúde, as emocións, a diversidade e as relacións son elementos claves da construción de cidadanía. Onde a vida é o centro (Dispoñible en Youtube https://www.youtube.com/watch?v=FoN_evotCDY)

Tamén podes atopar rexistradas as Xornadas Internacionais que realizamos no mes de maio en <https://vimeo.com/entrepbs>

Porque a cidade somos nós. Apropiémonos dela, transformémola, revisémola e esixamos o que consideremos. Para facelo, hai que dar centralidade ás achegas feministas e ecoloxistas para unha nova cidadanía (“a cidadanía”). Enchamos os nosos ollos da diversidade que nos habita, e vertamos a mesma sobre a cidade [Betlem C. Bel]

Máis información en

ciutatsvivibles.wordpress.com/

PODES ATOPARNOS EN

ANDALUCÍA

■ C/ José Mª Moreno Galván, 18, Bl.K - 2º B
41003 Sevilla • T. 616 564 551

✉ ep.andalucia@entrepobos.org

📘 entrepobos.sevilla

ASTURIAS

✉ ep.asturies@entrepobos.org

CASTELA-A MANCHA

✉ ep.castillalamancha@entrepobos.org

CASTELA-LEÓN

✉ ep.valladolid@entrepobos.org

✉ ep.burgos@entrepobos.org

✉ ep.zamora@entrepobos.org

✉ ep.cyl@entrepobos.org

✉ ep.palencia@entrepobos.org

🌐 entrepobosvalladolid.wordpress.com

📘 entrepobosencastillayleon

🐦 @EntrepobosV

CATALUNYA

■ C/ August 21, entl. 1a • 43003 Tarragona

■ C/ Raiers 13 • 25500 La Pobra de Segur
(Lleida)

■ Av. Meridiana 32, ent. 2ª (esc. B)
08018 Barcelona

✉ penedes@entrepobos.org

🌐 entrepobspenedes.wordpress.com

🌐 entrepobesbarcelona.wordpress.com

@EntrePobles_Tgn

📘 EntrePobles-Camp-de-Tarragona

📘 EntrepoblesPenedes

COMUNIDADE DE MADRID

✉ ep.madrid@entrepobos.org

📘 EntrepoblesMadrid

EUSKAL HERRIA

✉ herriarte@gmail.com

ILLES BALEARS

■ C/ Carme, 6 • 07701 Maó (Menorca)

✉ mallorca@entrepobos.org

📘 EntrePobles-Mallorca

LA RIOJA

■ Apdo. 1.327 • 26080 Logroño

PAÍS VALENCIÀ

■ C/ Sant Isidre 9 • 03803 Alcoi

■ C/ Venezuela 1 • 03610 Petrer

■ Paratge Sant Josep. C. Pipa 7
12600 Vall d'Uixó (Castelló)

✉ paisvalencia@entrepobos.org

✉ alacant@entrepobos.org

🌐 entrepobesalacant.wordpress.com

📘 EntrepoblesPaisValencia

REXIÓN DE MURCIA

✉ marcuba3@gmail.com

CONTRIBUCIONES ECONÓMICAS

IBAN (ES05) Triodos Bank (1491) Oficina (0001) Núm. c.c. (21-3000079938) • Avinguda Diagonal, 418, 08037 Barcelona

EntrePobos - BOLETÍN DE SUBSCRICIÓN

Solicitud de ingreso como socio/a

Nome e apelidos

NIF *

Data de nacemento

Enderezo

C.P. Poboación

Teléfono Profesión

E-mail

Cota anual 75 € ó €

Se ten dificultades económicas pónase en contacto
para flexibilizar tu contribución.

EntrePobos recomienda fixala no 0,7% do salario.

Orde de pago para a Entidade Bancaria

Banco / Caixa

NUMERO DE CUENTA - IBAN															
IBAN	ENTIDAD	SUCURSAL	D.C.	NÚM. CUENTA											

Prégolles que desde a presente pague os meus recibos que a ONG
EntrePobos les presente al cobro con cargo a mi cuenta.

Nome e apelidos

Enderezo

C.P. Poboación

Sinatura

*NIF indispensable para a dedución do IRPF

Aviso legal: De acordo co Regulamento (UE) 2016/679 del Parlamento Europeo y del Consejo de 27 de abril de 2016 ("RGPD"), a Asociación Entrepobos/Entrepobles/Entrepobos/Herriarte garante a confidencialidade e seguridade no tratamento dos datos de carácter persoal, que se usará só para formalizar o rexistro e recibir a información como socio/a e non será transferida a terceiros en ningún caso. Pódese exercer o dereito de acceso, rectificación, cancelación e oposición a través do noso enderezo postal (Avda. Meridiana 30-32, entl. 2o B • 08018 Barcelona)